

Maria Dębowska, *Klasztor norbertanek w Imbramowicach. Studia i materiały*, Lublin 1012, ss. 148, ISBN 978-83-60944-37-0.

Książka jest jedną z najnowszych publikacji dotyczących wybranych aspektów z dziejów klasztoru norbertańskiego w Imbramowicach. Konwent imbramowicki jest jednym z dwóch klasztorów norbertanek na ziemiach polskich, obok krakowskiego Zwierzyńca, sięgający swoimi początkami XIII wieku. Do tej pory nie ukazała się biografia tego miejsca lecz tylko artykuły przyczynkarskie.

Publikacja składa się z krótkiego wprowadzenia oraz z następujących artykułów: *Dokumentacja do dziejów norbertanek imbramowickich w archiwum klasztornym*; *Z dziejów reformy trydenckiej w klasztorze norbertanek w Imbramowicach*; *Kształcenie dziewcząt w klasztorze norbertanek w Imbramowicach w XVIII wieku*; *Walka o przetrwanie. Klasztor sióstr norbertanek w Imbramowicach w okresie zaborów*; *Wizytacja generalna klasztoru norbertanek w Imbramowicach w 1783 roku*. Całość kończy bibliografia, wykaz skrótów oraz indeks osób i nazw geograficznych.

Kościół parafialny w Lubomlu. Wizytacje generalne z lat 1796-1839, wprowadzenie i opracowanie Marai Dębowska, Lublin 2012, ss. 233, ISBN 978-83-60944-38-7.

Publikacja powstała w sześćsetną rocznicę ufundowania kościoła w Lubomlu (obecnie Ukraina). Miasteczko to należało do zabużańskiej części ziemii chełmskiej i od XV w. wchodziło w skład diecezji chełmskiej. Po podziale diecezji na dekanaty w 1604 r., został utworzony dekanat lubemelski obejmujący zabużańską część diecezji chełmskiej. W 1798 r. parafia w Lubomlu weszła w skład reaktywowanej diecezji łuckiej połączonej z nowo utworzoną diecezją żytomierską. W okresie zaborów kościół w Lubomlu należał do dekanatu kowelskiego.

Książka zawiera następujące wizytacje parafii w Lubomlu: z 25 czerwca 1796 r., z 26 października 1799 r., z 7 sierpnia 1818 r., z 2 września 1819 r., z 22 listopada 1820 r., z 3 sierpnia 1839 r. Dodatkowo opublikowano inwentarz kościoła z 16 marca 1817 r. Publikację wieńczy indeks osób oraz słowniczek niektórych terminów dawnych i obcych występujących w prezentowanych aktach wizytacyjnych.

Leszek Wilczyński ks., *Abc kancelarii i archiwum parafialnego*, Poznań 2012, ss. 145, Instytut Studiów Kościelnych *Lubrancianum*, ISBN 978-83-934978-0-5

Jest to pierwsza publikacja, która zajęła się całością zagadnień kancelarii i archiwów w podstawowych jednostkach organizacyjnych Kościoła katolickiego w Polsce. Opracowania takiego od wielu lat oczekiwało nie tylko środowisko archiwistów kościelnych. Domagało się go także wielu przedstawicieli parafii, dla których niezbędne było posiadanie popularnego wydawnictwa o charakterze instryktarzewym.

Książkę otwiera słowo arcybiskupa metropolity poznańskiego Stanisława Gądeckiego oraz krótki wstęp odautorski. Rozdział pierwszy *Archiwa, ich zadania i dzieje*, omawia genezę terminu archiwa, jego definicje oraz zadania tej instytucji. Następnie autor przedstawia zarys historii archiwów na przestrzeni wieków od starożytności po XX wiek. Rozdział drugi *Najważniejsze pojęcia i zasady oraz podstawy prawne postępowania z dokumentacją*, objaśnia czytelnikom terminologię archiwalną oraz zasady archiwalne. Ponadto omówione zostało polskie prawo archiwalne, jego regulacje, narodowy zasób archiwalny oraz stosunek ustawy archiwalnej do Kościoła katolickiego. Autor ukazał również przepisy Kościoła katolickiego dotyczące archiwów oraz ich zasobów (dokumenty Kościoła powszechnego, prawo Kościołów partykularnych oraz postanowienia kodeksu prawa kanonicznego z 1917 i 1983 roku). W rozdziale trzecim *Zarządzanie dokumentacją i organizacja pracy kancelarii parafialnej*, Autor omówił zadania organizacyjne oraz specyfikę administracji parafii. Ponadto przedstawił prowadzenie biura parafialnego jako placówki duszpasterskiej, jego lokum oraz wyposażenie. Następnie omówił pracę kancelaryjną (instrukcja kancelaryjna, rodzaj dokumentacji wytwarzanej przez parafię, systemy kancelaryjne, wykaz akt, ogólne zasady sporządzania pism oraz komputeryzacja pracy w kancelarii).

Rozdział czwarty *Archiwum parafialne*, przedstawia pomieszczenie archiwum, jego wyposażenie, pomoce ewidencyjne oraz sposoby zabezpieczania zasobu.

W rozdziale piątym *Zadania archiwum parafialnego*, omówiono zakres prac w archiwum parafialnym w świetle prawa archiwalnego. Są to następujące działania: gromadzenie, porządkowanie i ewidencjonowanie, opracowanie i kwalifikacja archiwalna, zabezpieczanie i konserwacja, przechowywanie, udostępnianie oraz brakowanie akt. Ponadto Autor zamieścił kalendarz prac archiwalnych, który może służyć za przewodnik w tych pracach.

Całość wieńczy aneks w którym zamieszczono następujące dokumenty archiwalne: plan registratury plebańskiej, zasoby archiwum parafialnego, schemat rozplanowania pisma, spis zdawczo-odbiorczy, wykaz spisów zdawczo-odbiorczych, spis materiałów archiwalnych przekazanych do archiwum, kartoteka udostępniania akt, protokoły braku lub zniszczenia akt, protokół oceny dokumentacji niearchiwalnej, spisy akt wybrakowanych, inwentarz kartkowy – karta NDAP-0-3, przykładowy rzeczowy wykaz akt dla parafii oraz jednolity rzeczowy wykaz akt dla parafii z rozwinięciem klas rzeczowych.

W publikacji umieszczono również wykaz ważniejszych archiwów kościel-

nych i państwowych w Polsce oraz wybraną bibliografię dotyczącą archiwistyki.

Książka ks. L. Wilczyńskiego stanowi niezwykle cenną pozycję, która będzie służyć pomocą nie tylko studentom archiwistyki. Publikacja ta powinna być obowiązkową pozycją na półce bibliotecnej u każdego rządcy parafii.

Narrata de fontibus hausta. Studia nad problematyką kościelną, polityczną i archiwistyczną ofiarowane Janowi Skarbkowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin, red. A. Barańska, W. Matwiejczyk, Lublin 2010, ss. 991, Towarzystwo Naukowe KUL, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, ISBN 978-83-7306-476-8; ISBN 978-83-7702-041-8.

Publikację została podzielona na trzy części tematyczne. Część wprowadzającą otwiera słowo wstępne i życiorys Jana Skarbka, część I zawiera publikacje dotyczące problematyki kościelnej, natomiast część II obejmuje prace poruszające zagadnienia archiwistyczne.

Książkę rozpoczyna słowo wstępne oraz życiorys Jana Skarbka. Następnie umieszczono wspomnienia o jubileacie J. Gawrysiak, *Koleżeńskie wspomnienia*, R. Smolarka, *Mój Profesor* oraz J. Andrzejkiewicza, *Od górnika*. Kolejne pozycje książki to wykaz bibliografii prac Jana Skarbka za lata 1965-2006 oraz map jego autorstwa. Na koniec umieszczono wykaz magistrantów.

Część pierwsza zawiera artykuły: Z. Piłat, *List biskupa Mateusza Piotra Włostowica do Bernarda z Clairvaux*; P. Kras, *Uwagi o rozwoju czeskiej świadomości narodowej i religijnej w dobie husyckiej*; M. Sobieraj, *Świecka sepultura w kościele reformatów w Lublinie w XVII-XVIII wieku*; C. Taracha, *Kilka uwag o kaplicach przy hiszpańskich placówkach dyplomatycznych w krajach niekatolickich (XVIII wiek)*; T. Nowicki, *Przysięga wityryków z początku XIX wieku – przyczynek do badań nad udziałem świeckich w zarządzie dobrami kościelnymi*; A. Barańska, *Nuncjusze wiedeńscy wobec problemów kościelnych i politycznych w zaborze rosyjskim (1801-1863)*; A. Hamryszczak, *Bractwa religijne w dziewiętnastowiecznym sanktuarium Matki Bożej i Męki Pańskiej w Kalwarii Paclawskiej*; P. Dąbrosz-Drewnowska, *Pierwsza wizyta króla saskiego Fryderyka Augusta w Warszawie w świetle korespondencji francuskiego ministra w Dreźnie*; E.M. Ziółek, *Przeniesienie Sióstr Miłosierdzia z Zamościa do Szczebrzeszyna w 1812 roku*; A. Pawłowska, *Relacje biskupa sandomierskiego Prospera Burzyńskiego z władzami lokalnymi w świetle korespondencji urzędowej*; P. Siwicki, *Grekokatolicka diecezja chełmska a miejscowy Kościół prawosławny w latach 1810-1830*; M. Mroczek, *2. pułk jazdy sandomierskiej (9. pułk ułanów) w powstaniu 1830-1831 roku*; N. Kasperek, *Ostatnie chwile 10. pułku ułanów lubelskich w powstaniu listopadowym*; I. Sadurski, *Perspektywa pracy i możliwość dalszego kształcenia się gimnazjalistów lubelskich w latach 1832-1864 w świetle ankiet*; A. Krochmal, *Kościół grekokatolicki w Galicji wobec wydarzeń Wiosny Ludów 1848 roku*; A. Pawłowski, *Powstanie styczniowe w oczach najmłodszych uczestników*; E. Niebelski, *Raport kościelny o likwidacji klasztoru oo. Dominikanów w Poporciach na Litwie w 1864 roku*; B. Kukharenko, *Rządowe projekty rozdzielenia pojęć Polak i katolik*

w diecezji tyraspolskiej (saratowskiej) po powstaniu styczniowym 1863-1864 roku; D. Małyшек, *Mysł patriotyczna i niepodległościowa „Kuriera Paryskiego” i „Kuriera Polskiego w Paryżu” (1881-1887)*; H. Łaskiewicz, *Pobożność i historia na przełomie XIX i XX wieku*; L. Wojciechowski, *Obraz dziejów relikwii Krzyża św. z lubelskiego kościoła Dominikanów w drukach informacyjno-dewocyjnych XIX-XX wieku*; W. Matwiejczyk, *Polski arcybiskup i niemiecki cesarz. Korespondencja między Florianem Stablewskim a Wilhelmem II w sprawie języka nauczania religii*; K. Lewalski, *Mariawityzm – „jedyna polska herezja poparta przez carat”?*; M. Filipowicz, *Mysł prawosławna na emigracji: Grigorij Fłorowski*; M. Komborska, *Zaangażowanie Służebniczek Starowiejskich w opiekę nad rannymi w czasie I wojny światowej*; M. Ryba, *Wizja katolickiej uczelni na łamach „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego” w okresie międzywojennym*; G. Bujak, *Udział Kapituły Katedralnej w Kielcach w zarządzaniu diecezją w okresie międzywojennym. Zarys problematyki*; M. Czyrka, *Kościół katolicki w Łukowie w latach 1918-1939*; K. Kołodziejczyk, *Dlaczego zginął ks. Stanisław Zieliński?*; E. Kołtan, *Tożsamość narodowa a życie zakonne. Dylematy siostr Maryi Niepokalanej na Śląsku po II wojnie światowej*; A. Mirek, *Huragan bezprawia czyli usuwanie zakonnice z życia społecznego przez władze komunistyczne PRL*; R. Jarosz, *Zgromadzenia zakonne diecezji warszawsko-praskiej w roku 2002*.

Część II zawiera następujące artykuły: B. Szady, *Granice powiatu lukowskiego w II połowie XVIII wieku – model liniowy i sieciowy*; E. Targońska, *Rada Polonii Amerykańskiej i jej dokumentacja aktowa w Muzeum Polskim w Ameryce*; J. Kowalska, *Metodyka pracy Archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Władysława Sikorskiego w Londynie*; I. Naglik, *Zasób Archiwum Prowincjalnego Urszulanek Unii Rzymskiej w Krakowie*; E. Chomentowska, *Zasób informacji w katalogach jezuickich z lat 1914-1939*; K. Pawłowska, *Wisła w materiałach Archiwum Państwowego w Kielcach Oddział w Sandomierzu*; M. Pawelec, *Zbiory fotograficzne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II jako źródło do dziejów Uczelni*; J. Kapitan, *Życie akademickie studenta w materiałach archiwalnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*.